

GRKI ZASEDLI NADALJNE ITALIJANSKE UTRDBE

Fašistični protinaskoki odbiti

TOPNIŠKI DVOBOJ V AFRIKI

ATENE, 2. jan.—Vrhovno poveljstvo poroča, da so grške čete odbile italijanske protinaskoke in zasedle nadaljnje fašistične utrdbе zunaj Klisure. Grki so poglavi v beg tudi italijanske odredke s tanki na cesti, kjer se odpirajo proti Valoni, glavni fašistični bazi v Albaniji.

BITOLJ, JUGOSLAVIJA, 2. jan.—Usoda Valone in Elbasana zavisi od izida borbe, ki se zdaj vrši v hribih severno od teh mest, po mnenju nevtralnih opazovalcev. Tu so grški brambovci naleteli na največji italijanski odpor. Glavne fašistične pozicije so v okolici Tepelenja, 30 milj južnozhodno od Valone. Če bodo Grki zasedli Valono in Elbasan, bodo lahko prodirali naprej proti Tirani, glavnemu albanskemu mestu.

Atene, 31. dec.—Italijanske čete na smučeh so napadle Grke na albanski fronti, toda poskus se je izjalovil, ko so fašisti pometalni smuči proč in se razkropili. Pozorišče akcije ni omenjeno v uradnem poročilu. To le pravi, da so Grki ujeli tisoč italijanskih vojakov in več častnikov.

Kralj Jurij je v svojem govoru pohvalil junaštvo grških brambovcev in poveljeval uspehe, ki so jih izvajali v bitkah s sovražnikom na albanski fronti. Dejal je, da je popolnoma uverjen, da bo grška oborožena sila dosegla nadaljnje uspehe v bodočnosti.

„Naša borba je težka, toda bojno razpoloženje je danes večje nego je bilo kdaj prej,“ je rekel kralj. „Grški narod je odločen in ne bo pozabil na svoje slavne tradicije. Borba se bo nadaljevala do konca.“

Kairo, Egipt, 31. dec.—Angleški letalci so metali bombe na italijanske vojaške koncentracije v puščavah zapadno od Bardije, fašistične pomorske baze v Libiji. Vrhovno poveljstvo omenja v svojem poročilu priprave glede naskoka na Bardijo, katero oblegajo angleške čete že več dni. Topniški dvo boj med italijansko posadko v Bardiji in angleško oboroženo silo se nadaljuje.

Rim, 31. dec.—Italijanska letalska sila s kooperacijo fašistične armade in bojne mornarice prizadaja težke izgube Grkom v zadnjih dneh, poroča Svetovna agencija italijanska časopisna agencija, z albanskimi front. Letalci so metali bombe na grško vojaško divizijo v sektorju zapadno od Korice. Danes so bombardirali Pogradec in Leskovac, mesti, kateri so Grki zasedli pred nekaj tedni.

Ameriški poslanik na poti v Francijo

Lisabona, Portugalska, 31. dec.—Ameriški poslanik William D. Leahy, poslanik ameriškega poslanika za Francijo, je došel sem na svoji poti proti Vichyju, kjer je sedež Petlova vlade. Dejal je, da pričakuje, da bo došel v Vichy 5. januarja in prevzel svoje posle. Leahy je došel sem s svojo ameriško križarko Tuscarora.

Bojni material prihaja v Gibraltar

Madrid, Španija, 31. dec.—Poročila iz Algecirasa se glase, da prihajajo velike količine bojnega materiala in streliva v Gibraltar. Ameriške priprave tamkaj napredujejo. Algecirasa leži na drugi strani zaliva od ankerske trdnjave ob vходу v Sredozemsko morje.

Hitler napovedal nemško zmago

Novoletna poslanica oboroženi sili

Berlin, 31. dec.—Hitler je v svoji novoletni poslanici nemškim vojakom napovedal, da bo leto 1941 prineslo največjo zmago Nemčiji v njeni zgodovini. Zmaga mora priti, ker je Nemčija oborožena bolj nego kdaj prej in na svetu ni nobene sile, ki bi jo strla.

„Želja vojnih hujšakcev v demokracijah državah in židovskih kapitalistov v teh državah je, da se vojna nadaljuje,“ se glasi Hitlerjeva poslanica. „V letu 1940 je oborožena sila narodnega socializma izvajala zmage, ki po veličini presegaajo vse druge v zgodovini Nemčije. Vse naloge, katere so vam bile poverjene, ste častno izvršili s pogumom in junaštvom. Premagali ste sile sovražnikov z vašim orožjem in demonstrirali v vseh akcijah svojo vzorno disciplino. Zbrisali ste madež, ki je bil na obrazu Nemčije od prve svetovne vojne. Krivica, storjena Nemčiji z versalsko pogodbo, je bila odpravljena. Zahvaljujem se vam, vojniki v armadi, bojni mornarici in letalski sili, kot vrhovni poveljniki oborožene sile in v imenu nemškega naroda. Popolnoma sem prepričan, da bomo dosegli vse naše cilje v letu 1941. Mi smo pripravljeni bolj nego smo bili kdaj prej. Uverjen sem, da bo sleherni izmed vas storil svojo dolžnost. Vsemogočni bo na naši strani v bodočnosti kot je bil v prošlosti. Oboroženi kot nikdar prej, stojimo pred novim letom in zremo z zaupanjem v bodočnost. Nobene sile ni, ki bi nas porazila. Sovražniki Nemčije bodo obelodani strti na tleh. Naprej do zmage!“

Nacijski krogi še niso komentirali Rooseveltovega govora, v katerem je obljubil vso mogočo pomoč Veliki Britaniji v njeni vojni z Nemčijo. Časopisi sploh niso omenili predsednikovega govora. Visoki uradniki so izjavili, da nimajo ničesar reči o predmetu. Morda bo Rooseveltu odgovoril Hitler pozneje.

Odsek udaril delavski odbor

Smith zahteva omejitev oblasti

Washington, D. C., 31. dec.—Predlog, da se omeji oblast federalnega delavskega odbora v izrekanju odlokov, ki lahko ovirajo produkcijo orožja in bojnega materiala v zvezi z izvajanjem programa narodne obrambe, je vključen v poročilo kongresnega odbora, kateremu je bila poverjena preiskava poslovanja tega odbora. Načelnik odbora je kongresnik Smith, demokrat iz Virginije.

Poročilo sta poleg Smitha podpisala dva člana odbora—Halleck iz Indiane in Rutzohn iz Ohia; oba sta republikanca. To med drugim zahteva odločitev uradnikov delavskega odbora, o katerih je znano, da so radikali in sopotniki komunistov. Delavski odbor ne bi smel trpeti komunistov in zagovornikov komunistične filozofije v svoji sredi. Poročilo vsebuje tudi pritožbo, da je odbor proti temu, da bi družbe, ki so bile obtožene kršenja Wagnerjevega zakona, dobile vladna naročila.

Američani zapuščajo Kitajsko

Šanghaj, 31. dec.—Ameriški parnik President Coolidge je odprl iz tukajšnje luke s 550 ameriški državljani, ki so zapustili Kitajsko. Na poti se bo ustavil v Jokohami, kjer bo vzel na svoj krov nadaljnjih 200 Američanov. Med njimi, ki so zapustili Kitajsko, tvorijo večino misijonarji in otroci.

AMERIKA BO POMAGALA KITAJSKI IN GRČIJI

Federalni zakladnik pojasnil načrt

ANGLIJA KUPILA VELELETALA

Washington, D. C., 31. dec.—Federalni zakladnik Henry Morgenthau je po konferenci s predsednikom Rooseveltom in Arthurjem B. Purvisom, načelnikom angleške nakupovalne misije, izjavil, da bo Amerika zagotovo s bojnimi materialom poleg Velike Britanije tudi Kitajsko in Grčijo. Zadevni načrt se lahko aplicira na vsako državo, ki potrebuje pomoč. To pomeni, da bosta Kitajsko in Grčijo dobivali material na „posodo“.

Morgenthau je dalje rekel, da pomoč zavisi od kongresa. Kongresna odobritev akcije in denarne dovolitve za kupovanje orožja so potrebne. Zakladnik ni hotel povedati predmeta diskuzij med njim in Rooseveltom, pojasnil pa je, da sta s Purvisom razpravljala o problemih, nanašajočih se na večjo ameriško pomoč Veliki Britaniji. Slednji ga je informiral o angleških potrebah.

Kitajski uradniki in federalni zakladnik so razpravljali o pošiljanju bojnih letal kitajski armadi, ki se bori proti Japoncem. Morgenthau je dejal, da ameriške tovarne ne producira dovolj bojnih letal, da bi ta šla vsem državam, ki jih potrebujejo. Kitajska je dobila v zadnjih mesecih le nekaj ameriških bojnih letal.

Morgenthau ni hotel komentirati poročil glede zasege ali nakupa nemških, italijanskih in drugih parnikov, ki se nahajajo v ameriških lukah. Opozorjen je bil na govorice, da je obrežna straža že pregledala te parnike, na kar je odgovoril, da ni bil informiran o tem.

Baltimore, Md., 31. dec.—Tukajšnji list Sun poroča, da je angleška vlada kupila tri izmed šestih veleletal, katera gradi družba Pan-American Airways. Transakcija je odobrila ameriška vlada. Anglija je plačala tri milijone dolarjev za letala.

Nacijska grupa plačala davek

Preiskava nacijskih aktivnosti se nadaljuje

Chicago, 31. dec.—Tožba čikaškega okraja proti tukajšnji podružnici Nemško-ameriškega združenja, nacijske organizacije, glede davka v vsoti \$380.55, ki je bila vložena proti podružnici in Teutonia Publishing Co., ki izdaja nacijske publikacije, je bila poravnana. Slučaj je bil pred sodnikom O. S. Caplanom, ki je ustavil postopanje, ko je nacijska grupa plačala vsoto \$461.39. Ta krije davek, obrestni in kazni.

Dr. Otto Willumeit, načelnik nacijske podružnice, ni nastopil pred sodiščem. Tiskovna družba tudi ni poslala svojega predstavnika. Sodiščnik Caplan je izjavil, da je bila zadeva izravnana s plačtiljivo davka, kolikor se je plačala na sodišče. To ne bo povzelo nadaljnje akcije proti bundovcem.

Federalni detektivski biro bo nadaljeval preiskavo aktivnosti bundovcev. Zdej študira rekorde, ki so bili zaplenjeni v policijskem naletu na urad nacijske organizacije pred nekaj tedni.

Domače vesti

Nov grob v Chicagu
Chicago.—Dne 29. decembra je v predmestju Berwynu umrl Alojz Darovec, pionir, star 70 let in doma od Novega mesta. Zapustil je ženo, štiri sinove in štiri hčere.

Z daljnega zapada

St. Joseph Valley, Wash.—Pred dnevi je tu umrla Mary Mally, roj. Marick, stara 80 let in doma iz Gorje nad Kranjem. V Ameriki je živela 51 let in tu zapuščala sina.

Clevelandske novice

Cleveland.—Slovenski katoliški shod, ki se je vršil 29. dec. v SND, je vodilo okrog pol tuceta duhovnikov, ki so bili obnem glavni govorniki in avtorji sprejete resolucije ali spomenice, v kateri so navzoči izrekli sožalje za umrlim drjem. Antonom Korosem v starem kraju. Dalje so se izrekli za Koroseve politične cilje glede združene Slovenije in končno so izrekli udanost Združenim državam.—Slovenski sodnik Fr. J. Lausche je s posebnim odlokom dovolil clevelandski družbi ulične železnice, da lahko razpiše po en dolar dividende svojim delničarjem.—Dne 29. dec. je po dolgi bolezni umrl rojak Gregor Marolt. Podrobnosti o njem še niso znane.

Produkcija letal se povečala

Poročilo obrambne komisije

Washington, D. C., 31. dec.—Obrambna komisija je naznanila, da ameriške tovarne izdelajo povprečno 700 bojnih letal na mesec, 24,000 letalskih motorjev, 10,000 avtomatičnih pušk in 100 tankov. Industrije, ki izdelujejo orožje in bojni material, so uposile več milijonov novih delavcev v zadnjih dveh mesecih in nadaljnji milijoni bodo dobili delo v prihodnjih mesecih.

Komisija je naznanila, da je odobrila pogodbe s kompanijami, ki predstavljajo naročila v vsoti čez deset milijard dolarjev. Od te vsote bo šlo \$3,800,000,000 za bojne ladje, \$1,500,000,000 za gradnjo novih tovarn, \$1,500,000,000 za bojna letala in približno, \$600,000,000 za strelivo, \$500,000,000 za topove in puške in \$400,000,000 za tanke in motorna vozila.

Te pogodbe in one, katere so dali Anglija in druge države, predvidevajo povečanje produkcije v ameriških industrijah. Te bodo izdelale 50,000 bojnih letal, 130,000 letalskih motorjev, 9200 tankov, 2,005,000 pušk vseh vrst, municijo, 380 bojnih ladij, 200 trgovskih parnikov, 210 vojaških taborišč, 50,000 tovornih avtov in obleke ter opremo za armado dva milijona mož.

Naznanilo omenja, da je ena bojna ladja zgrajena na vsakih dvanajst dni in spuščena v morje. Objavljeno je bilo po Rooseveltovem govoru po radiu, v katerem je obljubil večjo pomoč Veliki Britaniji, ki se bori proti Nemčiji in Italiji.

Zdravniki zašili ranjeno srce

New York, 31. dec.—Izredna operacija je bila izvršena na dečku, ki si je po nesreči zažgal srce v arce, v bolnišnici Jamaici. Dr. A. H. Smith, glavni kirurg v tej bolnišnici, je s pomočjo dveh drugih zdravnikov izvršil uspešno operacijo na devetletnem dečku Richardu Guerinu in mu rešil življenje. Dvignil je srce, ga zašil in položil nazaj. Operacijske mize so dečka položili v posteljo, nakar je bila izvršena transfuzija krvi, katero mu je dal njegov oče.

WHEELER SVARI PRED VOJNO HISTERIJO

Senator vidi možnost vzpostavitve miru

AMERIŠKA DEMOKRACIJA V NEVARNOSTI

Washington, D. C., 31. dec.—Senator Burton K. Wheeler je v svojem govoru po radiu izjavil, da se Amerika nahaja na robu vojne. Situacija je taka kot je bila v januarju l. 1917, nekaj mesecev pred vstopom Amerike v svetovno vojno. Wheeler je apeliral na ameriško ljudstvo, naj pokaže svojo odločnost in nastopi proti vojnemu hujšakcem, ki bi ga radi poslali v klavnico kot ovčje čredo.

Wheeler je odgovarjal predsedniku Rooseveltu, ki je v svojem govoru zadnje nedelje naglasil, da je mir med diktatorji in demokracijami nemogoč in v katerem je tudi zagotovil vso mogočo ameriško pomoč Veliki Britaniji v njeni vojni proti Nemčiji in Italiji. Dejal je, da je ameriško ljudstvo slišalo Rooseveltovo obljubo, da ameriška armada ne bo poslana na evropska bojišča, toda ljudstvo ni dobilo zagotovila, da ne bodo ameriške bojne ladje, mornarji, letala in piloti poslani v Evropo. „Ako bomo dajali bojni material na posodo Angliji zdaj, bodo tudi naši fantje šli v Evropo v bližnji bodočnosti,“ je dejal.

Senator je okrcal Roosevelta, ker je v svojem govoru namignil, da so oni, ki propagirajo mirovna pogajanja, ljudje, ki bi radi potolažili diktatorje; vati si so orodje zunanjih sil. Wheeler je zavzel stališče, da edini način, ki lahko uniči hitlerizem, je odprava pogojev, ki so prinesli nacizem. On vidi možnost vzpostavitve miru na podlagi gotovih pogojev, ki so:

Vzpostavitev nemške meje iz leta 1914 z avtonomno Poljsko in Čehoslovasko, neodvisno Francijo, Holandsko, Norveško, Belgijo in Dansko. Francija mora dobiti nazaj Alzacijo in Loreno.

Vrnitev kolonij Nemčiji. Zaščita vseh rasnih in verskih manjšin v vseh državah.

Internacionalizacija Šveškega prekopa. Nobenih odškodnin in reparacij in omejitev oboroževanja.

Wheeler je naglasil, da so njegove simpatije v tej vojni na strani Velike Britanije, zeno pa je pobijal Rooseveltov argument, da bi nacijski zmagi v tej vojni sledil napad na Združene države in strje demokracije. Ameriško ljudstvo bo izgubilo demokracijo in civilne svobodščine, če se ta dežela zaplete v vojno. V Ameriki se sedaj nahaja mnogo članov evropskih dinastij, knezov, mogočev in njihov oboževalcev, katerim visoki krogi v Washingtonu prirejajo gostije, dasti hočejo potisniti to deželo v vojno. Ti bi morali ostati doma in se tam boriti za svobodo, demokracijo in krščanstvo, o katerih govore, da so v nevarnosti uničenja.

Mehika plačala odškodnino Ameriki

Mexico City, 31. dec.—Eduardo Suarez, finančni minister, je naznanil, da bo Mehika plačala Ameriki \$500,000 kot obrok odškodnine za zemljišča ameriških državljanov, katera je konfisciral, 1. januarja. Naslednji dan bo plačala obresti v vsoti \$24,000. Suarez je naznanil, da bo vlada plačala odškodnino tudi Anglijem, Francozom in Italijanom, katerih posestva je zasegla.

Naciji preperečili rusko akcijo?

Sovjeti so nameravali zasesti norveško luko

Helsinki, Finska, 31. dec.—Nemčija je ojačila svojo vojaško posadko v Kirkenesu, norveški luki na skrajnem severu, poročajo tukajšnji diplomatični krogi. To je storila, da prepreči ruski vojaški sunek v tisto smer. Moskva je nameravala poslati vojaške čete čez severno Finsko v norveško luko in jo zasesti kmalu potem, ko so Nemčija, Italija in Japonska naznanile sklenitev vojaške pogodbe.

Na sugestijo Stafforda Crippsa, angleškega poslanika v Moskvi, ki se je trudil, da pridobi Rusijo na svojo stran, so sovjeti že razpravljali o načrtu odhoda dela ruske armade v Kirkenes. Izvedbo načrta je preprečila Nemčija, ko je poslala pet tisoč vojakov v norveško pristaniščno mesto. Moskva je nato opustila idejo glede okupacije luke, ki bi ji nudila izhod do Atlantika.

Doznava se, da se Finska ne bi upirala sovjetski zahtevi glede prehoda ruskih čet preko svoje severne ozemlja na Norveško. Finska vlada se mora pokoriti ukazom iz Moskve, odkar je podpisala premirje, ki je zaključilo vojno med njo in Rusijo.

V zadnjih dveh mesecih so se pokazala znamenja, da se bo morala Finska ponovno boriti proti Rusiji. Na to se je že pripravila in morda bi bila izbruhnila vojna, če ne bi bila Moskva umaknila nekatere zahteve. Za kulisa je Nemčija podpirala Finsko v njenem odporu proti Rusiji.

Finska je danes bolj pripravljena na boj kot je bila pred enim letom. Tu trdijo, da je dobila zagotovilo iz Berlina, da Nemčija ne bo nikdar dovolila Rusiji dostopa do Atlantika. Finci se zanašajo na nemško podporo in so uverjeni, da jim bo Hitler pomagal v slučaju izbruha novega konflikta med Finsko in sovjeti. V Helsinku napovedujejo, da ne napadalna pogodba, katero sta sklenili Rusija in Nemčija, ne bo dolgo živela.

Unijski vodja napadel Forda

Obdolžil ga je kršenja delavskih zakonov

Detroit, Mich., 31. dec.—R. J. Thomas, predsednik unije združenih avtnih delavcev, včlanjene v Kongresu industrijskih organizacij, je v formalni izjavi označil magnata Forda za najbolj notoričnega kršitelja Wagnerjevega zakona in drugih delavskih zakonov. V svoji izjavi je Thomas udaril tudi vojni departament, ker je dal naročilo Ford Motor Co. v vsoti \$1,387,500. Dejal je, da bo to demoraliziralo razpoloženje delavcev, ki so uposleni v obrambnih industrijah.

Thomas je tudi pobijal izjavo Fordove kompanije, da plačuje najvišje meze v avtni industriji. Izjava je bila objavljena kot oglas v vseh glavnih ameriških listih. Predsednik avtne unije je dejal, da delavci v Fordovih tovarnah prejajajo nižjo plačo nego oni, ki so uposleni v tovarnah kompanij, ki imajo pogodbe z unijo.

Sidney Hillman, delavski reprezentant v komisiji narodne obrambe, je prej protestiral pri vojnem departamentu, ker je dal naročilo Fordovi kompaniji, toda njegov protest je bil ignoriran. Hillman je dejal, da bi morala naročilo dobiti druga kompanija, ne pa Fordova, ki je bila obtožena kršenja federalnih delavskih zakonov.

OGRSKA POZVALA NADALJNE ČETE K OROŽJU

Nemci polagajo mine v ustjih Donave

NAPETOST NA BALKANU NARASČA

Budimpešta, Ogrska, 31. dec.—Medtem, ko Hitler pošilja vojaške v Rumunijo, je Ogrska pozvala nadaljnje čete pod zastavo. Nekateri krogi vidijo v tem novo fazo v nacijskih pripravah za vojno ali drug izbruh na Balkanu.

Poročila iz Sofije, Bolgarija, omenjajo zbiranje nemških čet ob ruski meji v severnem sektorju Dobrudže, ki je rumunska posest, v bližini ustja reke Donave, kakor tudi ob bolgarski meji. Poročila pravijo, da Nemci polagajo mine ob ustjih te reke, nad katerimi hoče sovjetska Rusija dobiti kontrolo.

Na tisoče Madžarov vojaške starosti je dobilo pozivnice, da morajo stopiti v armado. Odredba glede splošne mobilizacije ogrske oborožene sile bo kmalu izdana. Ta mora biti izvedena do 15. januarja. Iz Lvova, ruska Poljska, prihajajo poročila o sovjetskih vojaških aktivnostih.

Ogrska bo morda kooperirala z nemško militaristično mašino v slučaju sovjetske intervencije v južnovzhodni Evropi. Vesti iz Rumunije potrjujejo domnevo, da nacija pripravljajo balkanske armade za dvojno službo. Možnost je, da bodo te udeležile po Grčiji in Turčiji.

Sirijo se tudi poročila o padcu produkcije olja v rumunskih krajih, katere je zasedla Hitlerjeva oborožena sila. Vesti iz Bolgarije se glase, da je glavna nemška oborožena sila koncentrirana na oljnom polju severno in zapadno od Bukareste. V zadnjih dneh je nastalo več požarov na oljnom polju, kar nekateri pripisujejo sabotaži rumunskih vojaških častnikov, ki sovražijo Nemce. Slednji polagoma izločujejo rumunske vojaške častnike iz oljnih distriktov.

Bolgarski kralj Boris, o katerem pravijo, da je povedal diktatorju Hitlerju, da bo rajde odstopil kot pa dovolil prehod nemškim četam preko bolgarskega ozemlja, bo pojasnil situacijo v govoru po radiu. V tem govoru bo morda orisal svojo politiko napram Nemčiji, ki ima veliko število vojakov ob bolgarski meji. Bolgarski narod je bil že opozorjen, da mora biti na straži in pripravljen na vse, kar lahko pride.

Moskva, 31. dec.—Ruski časopisi pišejo o trenju na Balkanu. Z velikimi naslovi so prinesli poročila o polemiki med Ogrsko in Rumunijo, vztrajali pa so se komentirali o razpletu situacije na Balkanu.

Jugoslavija razpustila unije!

Ruski časnik izgnan iz dežele

Belgrad, 31. dec.—Notranji minister je danes odredil razpust delavskih unij v Jugoslaviji in prepovedal nadaljnje unijske aktivnosti s posebnim dekretom. Vzrok ni omenjen.

Budimpešta, Ogrska, 31. dec.—Vest iz Belgrade se glasi, da so jugoslovanske avtoritete izgnale dopisnika ruske časopisne agencije Tass na obtožbo špionaže v prilog nekli tui državi. Vest dostavlja, da je bil reporter že poginjen čez mejo, najbrže v Bolgarijo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNA SLOVENSKA NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravstveno društvo (izven Chicago) in Kanada
 \$2.00 za leto, \$1.00 za pol leta, \$1.50 za štiri leta; za Čisto
 in Čisto \$1.50 za leto, \$1.00 za pol leta; za Indonezijo
 \$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
 and Canada \$2.00 per year, Chicago and Ciro \$1.50 per year,
 foreign countries \$2.00 per year.

Črna glasila so dopolnila. Rokopisni listi in neopredeljeni
 članki se ne vračajo. Rokopisni listi in neopredeljeni
 članki, ki so jih poslali, bodo poslani le v skladu
 s tem, kar je bilo poslano.

Advertising rates and conditions: Manuscripts of communica-
 tions and editorial articles will not be returned. Other
 manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
 to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
 envelope.

Naslov na vas, kar ima stili s listom

PROSVETA

1617-55 So. La Salle Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavi na prvi (January 31, 1936), poleg vsakega
 lista na naslednji strani, da vam je s tem delom poslano na-
 ročnino. Poslano je pravilno, da se vam list ne vrne.

139

Glasovi iz
naselbin

Metropolska kritika

Cleveland. — Ravno ko to pi-
 sem, zopet ponavljajo hvaljo in
 slavo po cerkvah, kjer obhajajo
 jo, da se zopet porodi nekakšen
 zveličar, da bo ljudi rešil. Ako
 pa nekoliko pomislimo in pogle-
 damo po tem poklaskem svetu,
 vidimo, da se vedno večji krimi-
 nali pojavljajo. Nametno da bi
 ali v civilizaciji, pa gremo nazaj
 v najhujše zverinstvo. Pa kaj
 hočemo, glavno je, da je kupci-
 ja dobra, pa naj bo že postena
 ali nepostena — "business is
 business", kakor pravijo Ameri-
 čani. Siromak, ki si posten, pa
 ostani siromak, dokler ne izdih-
 neš in gruda je vse tvoje plačilo.

Za samake brezposlece pod 50.
 letom še zdaj ni nobene podpore.
 Čeprav so pri zadnjih volitvah
 še večje davki naložili in ta sklad,
 toda denarja vseeno ni. Naj jih
 bog ali vrag preživi, ali pa naj
 pokrepajo kakor staro kljuse
 tam na gmajni.

Tukaj so sedaj po dvoranah
 sezonske priredbe in tudi lepe,
 podučljive igre, ki so večinoma
 dobro igrane. Ampak križ je ta,
 ko izherejo igre, potem pa dobe
 igralce skupaj iz vseh vetrov.
 Kakor je vam znano. Slovenci
 povsod drugače govorijo. In ko
 pridejo igralci na oder, vsak po
 svoje govori po slovensko lo-
 mijo in kvari jo tako, da včasih
 mislim, da se še med sabo ne ra-
 zumejo. Torej kako jih more ra-
 zumeti človek v dvorani, ki mo-
 goče njihovega narečja ne po-
 zna.

Opazil pa sem pri mladih, ki
 so hodili v tukajšnje slovensko
 šolo, da veliko boljše slovensko
 govorijo kakor pa oni, ki so pri-
 šli iz starega kraja; nekateri
 prekosijo celo še one, ki so v
 starem kraju srednje šole izdela-
 li. Potem se pa še pritožujemo,
 da tu rojeni otroci slovenski ne
 razumejo!

Louis Kocjan, 5.

Še o stavki

Chicago. — Ko sem zadnjič po-
 ročal o stavki v tovarni Chicago
 Molded Products Corp., sem po-
 zabil omeniti, da delovodji (bos-
 si in formanti) niso vključeni v
 stavki. O tem sem vprašal tudi
 stavekovi odbor, ki je izjavil, da
 niso in ne morejo biti člani uni-
 je; prav tako ne bodo pri volit-
 vah o uniji imeli pravice do gla-
 sovanja.

Justin Saitz.

O tem in onem

Jenners, Pa. — Ker pošiljam
 polletno naročnino za Franka
 Podlogarja, bom obenem še ma-
 lo napisala v naš priljubljeni
 list Prosveta. V nedeljo pred
 božičem smo se podali z možem
 in Mary Kočvar na agitacijo za
 Družinski kolektor.

Najprvo smo jo mahčili proti
 Hoversavellu, čeprav tam ni dosti
 Slovencev, kjer se kaj pro-
 da, je dobro. Mogoče bi Jože
 imel boljše uspeh, če bi prodajal
 mašne knjige. Ali ker smo pro-
 dajali kolektorja za napredek in
 izobrazbo delavstva, je delo bolj
 težavno. Janezu Mandelu (prej
 Zupancič) ga ni bilo treba ni-
 ponujati. Je kar prinesel dolar,
 ker več, kaj je Družinski kolektor.

On je bečar in se ana v kuhinji
 dobro zavrtel. Skuhal nam je
 domačih mesenih klobas in ka-
 ve, jaz pa sem bila za kekarico,
 da sem sendviče napravila. In
 klobas nam je skuhal jardi in
 pol. Z njimi je bilo dosti sme-
 ha in še domov nam jih je dal.
 Skoda, da pokojnega Zhanaka
 ni več, ker tudi njemu so ženske
 rade, kaj zavile, da je nesel do-
 mov. Zanimali smo jih z neko sla-
 dko tekočino, da smo bili bolj ko-
 rajni.

Tudi pri Malnarjevih so ku-
 pili kolektor z mrs. Azman, ki je
 dala polovico, da ga bodo skupaj
 prebrali. In to je pravilno, če ni
 druge pomoči, ker po nekaterih
 naselbinah še vedno slabo zaslu-
 škijo. Nismo val enaki, nekate-
 ri imajo tisočake, drugi nimajo
 nič. Ampak glavno je, da smo
 zdravi, ker to je naš zakon.

Ko smo tam vse obrnili, smo
 se podali na Enkny proti Gray-
 ju. Tam je tudi neka korenina,
 pri katerih se človek rad oglasi.

kakor pri mrs. Zupancič, Gran-
 dovih, bečarjih, Podlogarjevih
 in Zatinškovih. Pri teh rojakih
 sta Prosveta in Proletarec na
 mizi in se pri njih počutim ka-
 kor doma. Vsi so vzeli kolektor-
 je. Jože je prodal še svojega, ta-
 ko da ga moral zdaj od Cvetana
 kupiti. Naj se Cvetan ne jezi, ker
 mu ne mislim delo prevzeti, če-
 prav mi je Frank Podlogar pla-
 čal naročnino.

Mary Tursich.

Ob praznikih

Cleveland. — Danes je torek,
 dan pred božičem. Mnogi se
 pripravljajo za ta praznik, ki
 za trgovce in tovarnarje pome-
 ni veliksanske dobičke, za one pa
 prazne mošnje, ki so praznih
 mošnji navajeni. Nekaj dni po
 božiču bomo slišali, kako se ja-
 ta ali oni napli in kako dobro se
 mu je godilo, ko je bil natreskan.
 Potem bo vse utihnilo in zopet
 bomo slišali staro pesem.

Slišali bomo kritiko o vreme-
 nu, kako strašno mrzlo je in ka-
 kaj bogatini ne bi poskrbeli za
 tople vreme. Kritika bo proti
 onim, ki nas vladajo in kritizi-
 rali jih bodo največ oni, ki so
 jim pomagali na krmilo. To se
 skoraj neprenehoma ponavlja,
 kakor se tudi pri našem Delav-
 skem domu proti direktorjem.
 In zopet jih kritizirajo največ
 oni, ki so jih predlagali na del-
 niški seji in tudi zanje glasova-
 li. Oni pa, ki bo na delniški
 seji resnico govorili, bi mu pa
 ravno tisti, ki se pozneje jeze
 na one druge, katere so poma-
 gali izvoliti, najraje skočili na
 vrat. To se ponavlja že od kar
 pomnim. In tako bom zopet
 ponovil, da so nekateri "člove-
 ki" zelo neumno ustvarjeni.

Evo primere. Johana Hoče-
 var z Wooster roada je tožila
 moža, ali jo je tožil on za ločitve
 zakona. Ampak Louis Hočevar
 ni hotel plačevati alimonija svo-
 ji prejšnji ženi in ji je bil že
 dolžan \$112. Pa so si domislili,
 da ga bodo prisilili, če ga za-
 prejo v "kejo". Ampak so se
 smotili, kajti Lojze se je zelo
 udobno počutil v ječi, kjer je
 sladko spal, jedel in nič mu ni
 bilo mar, kakšen mrz je zunaj,
 ker ječe so tople. Na kratko
 rečeno, Lojzetu je lavstvo uga-
 jalo, ker je smel biti jetnik na
 stroške države. In ko so nje-
 govji veliki otroci jokali, jim
 pravi, naj se ne jokajo radi nje-
 ga, ker se mu dobro godi v ječi.
 Ni mu treba kuriti "furnaza",
 jed dobi o pravem času, jetniki
 so prijazni, delo pa lahko. "Tu-
 kaj nameravam ostati do smrti,"
 jim je povedal. (Pa še pravijo,
 kako se ljudem slabo godi v
 Ameriki! A tista mama, ki je
 mislila, da bo "sfiksala" svoje-
 ga "dedca", se je p...)

In kaj sedaj? Sodnik Kra-
 mer je moral prositi Louisa Ho-
 čevarja, naj zapusti ječo in gre
 v svobodo. Ali on je tudi nje-
 govo prošnjo odklonil in so ga
 morali s silo postaviti ven na
 mrz. Povedal jim je, da se še
 vidijo. To bo 13. januarja. Do
 takrat mora premisliti, ali bo
 plačeval alimonij svoji bivši že-
 ni, da bo tudi ona lahko jedla.
 Ampak Hočevar pravi, da se
 povrne v ječo. Pa recite, da
 nismo čudni "človeki" na tem
 španskem svetu.

Zadnjič nedeljo so tudi naši
 poštni uslužbenci opravljali svo-
 je službe, pismonoši pa nam do-
 nahali božične kartice in drugo
 pošto. Pravijo, da v naši veli-
 ki gozdni vasi še niso bili tako
 zaposleni kot letos. Se jaz sem
 jim dal precej dela, kakor tudi
 moja žena, katere me pa še ni
 tožila za alimonij, ker ve, da se
 bojim ječe, čeprav je tam luč.
 Ampak tam nimaš ženske, da bi
 se z njo kregal, z možmi se pa
 ne maram, ker so prencelani.
 Ker imam pa "blood pressure",
 se moram vzdržati neslučev,
 kakor pravi zdravnik. Toda o
 tem posebno poglavje prika-
 žujemo. Pri razpisu pismen
 so pomagali vsi trije moji sin-
 ovi. Ampak Eugen je bil "ekstra"
 za praznike. On pohaja v šolo,
 ker hoče biti več kot je ata.

Nism preveč priljubljeni pri
 Cankarjevi ustanovi, ali kadar

imajo priredbo, me pa le pova-
 bijo. In tako sem se 22. dec.
 udeležil njih spominke slavnos-
 ti ob 22-letnici smrti Ivana
 Cankarja. Igrali so socialno
 dramo "Rdeče rože". Spisal jo
 je Jože Moskrin in je povsem
 socialistična, delavska ali kakor
 že hočete. Pokazuje boje med
 delavstvom in kapitalom — na-
 stopajo delodajalci ali kapita-
 list, njegov ravnatelj tovarne,
 delavci in zaupnik njih organi-
 zacije.

Nekateri si domisljajo, da
 ne sme vsakdo kritizirati, mar-
 več le tisti, ki je postavljen od
 gotove skupine. Ampak tako
 misljenje je napačno. Če grem
 h trgovcu in kupim nekaj od
 njega, imam tudi pravico kriti-
 zirati, če se mi kaj ne dopade.
 Če sem volil državnega zastop-
 nika, da me zastopa v vladi, to-
 da se izneveri programu, ga
 imam pravico kritizirati. Čla-
 ni, ki so me izvolili kot odborni-
 ka njih društva, imajo pravico,
 da me kritizirajo, če svoje od-
 govornosti zanemarijam in če
 sem šel predaleč, me lahko še
 brenejo iz odbora.

In če posetim, ali pa kdo dru-
 gi, igro, koncert, šhod ali kar-
 koli že in sem plačal vstopnino,
 imam pravico do kritike, če ga
 tisto društvo ali ustanova lomi.
 Če ga bom pa jaz lomil, imate
 pa zopet drugi pravico me kriti-
 zirati. Tako gre ta biznis s kri-
 tiko!

In kaj je bilo narobe pri
 "Rdečih rožah"? Bom čisto krat-
 ko. Nekateri igralci so igrali
 svoje vloge prav dobro, kakor
 tudi izgovarjali in glasno pou-
 darjali besede, da si jih lahko
 alisal. Dočim so bili drugi pre-
 tihi in le zase govorili. Toda ne
 moremo vse krivde polagati na-
 nje. Prvič bi morala biti piv-
 nica zaprta, dokler ni igra kon-
 čana. Vediti, da se je na odru
 predvajala igra, tam v barroomu
 so pa fantje eno zapeli. Sedaj
 pa recite, kar hočete. Če gre
 to dvoje skupaj, naj se nas Bog
 usmili.

Drugi nekateri neprestano
 hodijo po dvorani med igro.
 Igralec tih, kako ga boš raz-
 mel? Še več, nekateri posetniki
 ti pa igrajo za tvojim hrbtom,
 da ne veš, če bi poslušal nje ali
 one na odru. Človek pride v
 dvorano, da bi sledil igri, pa ti
 je nemogoče. In potem še po-
 skanje takrat, ko ni na mestu.
 Potem se pa vprašaj, kdaj bo
 prišla tista naša izobrazba in
 kdaj se bo delavec spametoval.
 V barroomu ne, pa prinaša še
 toliko dobička.

Ne vem, če bom s to kritiko
 kaj drugega dosegel kot to, da
 bom zdaj jaz kritiziral radi te-
 ga poročila. Ampak fakt je
 fakt in nihče ga ne bo izbrisal
 ali utajil.

Ko so mi nekoč naznanili, da
 hodi neki član, ki je bil na bol-
 niški listi, okrog pijan, sem šel
 k njemu in mu direktno povedal
 v brki: "Če si bolan, bodi bolan,
 če hočeš piti in biti pijan, pa
 bodi to, ampak ne mešaj oboje-
 ga skupaj. In ravno tako je tu-
 kaj. Kadar daste igro na oder,
 nam dajte igro, potem pa dajte
 pijake onim, katerim ni za igre,
 ne pa mešati prave izobrazbe z
 alkoholno izobrazbo.

H koncu naj še omenim, da
 je John Klančar, sprevednik
 polične na postaji Woodhill,
 bolan že več kot mesec dni za
 pljučnico. Stanuje na 15619
 School ave. On ima dva brata
 v Sheboyganu, Wis., kjer je tu-
 di poznan.

Frank Barbič, 63.

O Miklavžu in božiču

Oglesby, Ill. — Danes, ko to pi-
 sem, je dan sv. Stefana. V sta-
 rem kraju smo na božični dan
 molili, na Stefanov dan pa ple-
 sal, da se je vse kadilo. Tako
 smo se veselili vsak po svoje bo-
 žičnih dni. Tukaj pa ljudje že
 lo verujejo v Miklavža, da vsa-
 kemu kaj prinese. Nam starejši
 sin prince in odnese, malekom
 pa samo prinese — včasih, žali-
 bog, tudi odnese.

Bilo je božično jutro leta
 1935. Otroci vsi zgodaj pokon-
 ci, da vidijo, kaj jim je Miklavž
 prinesel. Tako sta stariši tudi
 dve mali hčerki naše sosedice,
 8-letna Mary in 12-letna Olga
 Kaučič. Šli sta najprvo v ku-
 hinja, da mami skuha vro-
 ča čaja, ker je ponoči v drugi
 sobi kašljala. Ko jo pokliceta,
 ni bilo nobenega glasu, ker ma-

ma je bila — mrtva. Ker niso
 imeli telefona, je Olga letela
 po zidavniku in jokala, toda ni
 bilo več pomoči.

Prejšnji večer jima je mama
 pripravila darila, toplo obleko,
 katero hranita še danes, proti
 jutru pa je umrla. Tako je nji-
 ma Miklavž vzel drago mamo.
 Oče, Andrew Kaučič, doma ne-
 kje iz Vipave, je umrl že prej.
 Ostali sta sami. Sli starik stricu.
 Ker pa je sam imel osem otrok,
 sva midva z možem prosila za
 deklici in prišli sta k nam. Vsa-
 večer sta molili za mamo in Jo-
 kall. Danes sta fini, pridni,
 pametni, inteligentni in vzorni
 dekleti. Letos sta se vrnili v
 svojo hišo in sta zelo dobri go-
 spodinji.

Ko sta prišli k nam, takrat se
 je pri nas šele začelo pravo živ-
 ljenje, kajti dom brez otrok ni
 pravi dom. Naša hiša je bila
 zmiraj polna otrok. Ešli so
 Frankie, Stephanie, Josie, Freddie,
 Margie in drugi. Moj mož je
 kupil lepega belega psa "Spi-
 ka" — otroci so mu dali ime
 "Buddy". Neke priide naša
 8-letna Mijka od neke in pravi:
 Videla sem lepe male popčke in
 njihovo mamo. Kdaj bo pa naš
 Buddy imel male psičke? Ne-
 kdo ji pravi, da je "dumbell".
 Razaljena me vpraša, naj ji
 vendar povem. Tolžim jo, da
 morebiti o božiču. Vsi otroci so
 skakali od veselja. Vendar ni
 Mici pozabila, zakaj so ji rekli
 "dumbell". Neke priide žalost-
 na k meni in me vpraša, če sem
 kdaj hodila v šolo ter dostavi:
 "Veš kaj, naš Buddy ne bo imel
 malih psičkov, ker je mož, ne
 žena."

Kmalu potem so pri sosedu
 F. Vrančarju dobili malo "ba-
 by". Oče vzame 6-letnega "Čin-
 kito" s seboj po mleko k mlekar-
 ju. Ko prideta domov, pravi
 sinček očetu: "Ata, zakaj je naša
 mama tako neumna, da kupi
 to baby, ki celo noč joče? Po-
 glej, Dušakova teta je raje ku-
 pila psička, Kranjčeva teta ima
 malega teleta. Zakaj ne bi še
 naša mama ne kupila telčka?"
 je filozofiral mali "Činki" ali
 Frankie Vranč.

V nedeljo popoldne je kmalu
 po kosilu prišel Miklavž k nam
 in se ustavil v prostorih, kjer so
 navadno seje. Miklavža je po-
 kljevala ženska zveza. Največ
 pa se je potrudila tajnica Mary
 Meglich, da je bilo vse tako lepo
 pripravljeno za Miklavža, ki je
 bogato obdaril vse male in tudi
 velike. Bilo je božično drevesce,
 sveče rože, darila itd. Vsi sta-
 ri in mladi smo peli božične
 pesmi po angleško in slovensko.
 Z nami je pel tudi znani pevec
 Frank Prijatelj, ki je že večkrat
 nastopil pri Prešernu kot solist.
 Spremljala ga je njegova mla-
 da in simpatična žena, ki je do-
 vrnila glasbene študije v vse-
 učilniški države Illinois. Dr.
 William Prijatelj, njegov brat,
 je tudi gostoval v Oglesbyju
 pri očetu. Naš slovenski mest-
 ni komisar Fred Paulica je le-
 po pel in se zelo pohvalno iz-
 razil.

Imeli smo goste iz Peruja,
 Deer Parka, Chicago in vsi so
 bili zadovoljni z Miklavžem.
 Potem smo vsi skupaj krenili v
 La Salle v Slovenski dom. Tudi
 tam je bil Miklavž in obdaril
 otroke. Imeli so lepo igro, So-
 ča je zapela nekaj izbranih pes-
 mi, potem pa smo plesali. Sre-
 čala sem več znancev in prija-
 teljev.

Kakor po navadi, smo se za-
 bavali čisto po domače. Več
 žensk in moških mi je dalo pri-
 znanje za moje dopise v Pro-
 sveti. Torej hvala! Tudi moj
 dobri prijatelj Leo Zevnik iz La
 Salle je rekel, da rad bere moje
 dopise. Ampak, ko sem ga
 vprašala, naj mi pove moje na-
 pake, mi je rekel: "Reza, le pi-
 ši se in pametno piši — pusti
 mrtve v miru in tudi tisoče in
 tisoče je takih, ki se zaljubljujejo."
 Itd. Leopold ima prav. Je odkri-
 tosrčen. Obalujem, dasi je pre-
 zozem. Dotični, če je prizadet,
 naj mi piše na moj dom (319
 Walnut st., Oglesby). V resni-
 ci nisem mislila nikogar žaliti.
 Imam vsa pisma, slike itd. in
 bom hvalno odgovarjala.

Sem pač tako ustvarjena, če
 imam človeka rada, se ga spo-
 minjam tudi po smrti. Človek
 umre, ali ljubezen do njega živi
 in bo živela do konca dni. U-
 pam, da me ne bo imel nihče v
 slabem spominu, ker včasih ta-
 (Dolje na 3. strani.)

Tehnokracija

(Nadaljevanje in konec)

Tehnokracija po nasi sodbi ni utopija, lahko
 se izvede in lahko deluje, toda to ne bo vlada
 ljudstva, pač pa vlada inženirjev in strokov-
 njakov — vsi ljudje pa ne bodo nikdar samo in-
 ženirji in strokovnjaki. Prave demokracije,
 ekonomske in socialne demokracije, v tehnok-
 raciji ne bo in ne more biti.

Za nas ne more biti ekonomskega in social-
 nega preobrata na boljše brez ekonomske in
 socialne demokracije; sleherni preobrat, kate-
 remu manjka tega dvojega, je preobrat na
 slabše.

Politična demokracija, kakršna je danes v
 Združenih državah, nam ni malik. To je samo
 kos demokracije, ki pa lahko služi kot orodje
 za dosego popolne demokracije, ekonomske in
 socialne. Ko je enkrat dosežena ekonomska
 socialna demokracija, politična demokracija
 lahko odpade, če se izkaže kot nepotreben pri-
 vesek. Človeška družba je prav lahko organi-
 zana kontinentalno ali v Federaciji kontinen-
 tov kot kakšna industrijska korporacija brez
 politične forme in vlade v njej. Kakor danes
 lahko eksistira politična demokracija brez eko-
 nomske in socialne demokracije, tako bo lahko
 v bodoči družbi eksistovala ekonomska-socialna
 demokracija brez politične demokracije.

Kljub temu mora biti demokracija. Oblast
 mora vedno biti v večini ljudstva in mora iti
 od zgoraj navzdol, nikdar pa ne od zgoraj na-
 vado. Večina mora imeti kontrolo nad indus-
 trijami in nad vsemi ostalimi človeškimi pri-
 zadevanji v kooperativnem (zadružnem) smi-
 slu. To je prava demokracija! In le v takšni
 demokraciji je svoboda za posameznika!

Tehnokracija bi znabiti izvršila dobro delo, če
 bi svoj tehniški načrt spoili s principom eko-
 nomske in socialne demokracije. Pri tem jim
 ni treba razpletati nobenih filozofskih dolgo-
 veznosti in dlakocepnosti. Demokracija se la-
 ko definira znanstveno v enem samem stavku,
 v katerem je lahko stvarno povedano vse, in
 sicer na tak način, da vsak preprosti človek z
 zdravimi možgani lahko razume.

Filozofija ni za delavca. Delavec se lahko
 nauči na pamet besede filozofskih sestavkov,
 kakor se vernik nauči molitvic, potem pa nekaj
 blebeče, dasi ne ve, kaj.

Ta rasprava je bila že zaključena, ko je Milan
 Medvešek iz Clevelanda prišel v svoji koloni
 "Od časa do časa" s sugestijo, naj bi urednik
 Prosvete analiziral odnose med slovenskimi
 tehnokrati in našimi kulturnimi aktivnostmi.
 To bi bilo posebno poglavje, če bi se izplačalo z
 ozirom na dejstvo, da je med nami komaj pol
 tuceta tako zvanih tehnokratov, ki kopirajo ne-
 kaj iz tehnokratskih tiskovin za naše liste. Ali
 je naše kulturno gibanje odvisno od šestorice
 teh rojakov?

Laško se pa konstatira, kje je vzrok, da Slo-
 venci, ki stopijo v tehnokratsko organizacijo,
 takoj zmrznejo za naše javno življenje. Tehno-
 kratski aparat je strogo zaprt napram vsemu,
 kar je v zvezi s "sistemom cent" — čeprav v prak-
 si sleherni dan in sleherno uro tehnokracije ope-
 rirajo s cenami (navdušeno prodajajo svoje
 tiskovine), kar pomeni, da se poslužujejo
 "price systema" in osvojenega denarja za
 razširjanje svoje propagande!

V tehnokratski tiskovini Technocracy Briefs
 — za katero je uredništvo hvaležno rojaku in
 tehndkratu Franku Lanki iz Clevelanda — je
 med drugim rečeno tole:

*Technocracy, Inc., as a disciplined organiza-
 tion with a definite esprit de corps, can never
 permit any Technocrat to hold any position the
 occupation of which might possibly place him in
 a political racket where he could be framed or
 utilized in such a way as to bring discredit to
 both himself and our Organization.*

Ali razumete? S tem ni rečeno, da slovenski
 tehnokrat ne sme biti član podpornih ali kul-
 turnih društev, da ne sme biti aktiven v sloven-
 ski kulturni organizaciji ali pri SNPJ. Rečeno
 je le, da tehnokratska organizacija, ki ima stro-
 go disciplino, ne bo nikdar dopustila, da bi njen
 član stopil v službo, katere bi ga lahko postavi-
 la v političen "reket" in s tem osramotila njega
 in organizacijo.

Naše podpore in kulturne organizacije niso
 noben političen "reket" — lahko pa izvajamo, da
 slovenski tehnokrat zelo široko pojmuje disci-
 plino svoje organizacije, ki mu mora biti prva,
 pa se boji, da bi njegov sekcijski "chief" ali
 vrhovni "chief" amatrsko, da se je izneveril
 tehnokratski organizaciji, ako bi agitiral za
 Cankarjev glasnik ali za nove članske SNPJ. Kaj
 pa tehnokratski "chief" v Clevelandu ali Los
 Angelesu ve o naših podpornih in kulturnih or-
 ganizacijah? In kaj se briga? Ali mu ni mor-
 da vse to — političen "reket"?

Dejstvo, da je pešica slovenskih tehnokra-
 tov pasivna v našem javnem življenju in aktiv-
 na je le v izrabljanju našega časopisa za svoj
 tehnokratski "reket" — da je deloma "reket",
 lahko dokazem črno na belem — potrjuje mo-
 jo trditve. Ta trditve bo stala, dokler je slo-
 venski tehnokratje sami ne ovržejo z DEJA-
 NJI, ne z besedami.

Ivan Molek,
urednik publikacij SNPJ.

(Dolje iz prve kolone.)

z ekonomskimi razmerami in na podlagi tega
 dejstva razpravlja o bodoči ureditvi Evrope v
 znamenju evropske federacije in podfederacije.
 Kusijo pa izključuje iz svojega načrta, ker ne
 ve, kako se bo Rusija je med vojno odločila,
 ali ostane mirna ali se pridruži eni ali drugi
 strani. Če Rusija ostane mirna, potem vsaka-
 kor ostane zunaj evropske federacije.

Delavci za demokracijo

Med prazniki smo čitali poročilo, da je Ame-
 rijska delavska federacija delegirala poseben
 odbor za ožje sodelovanje s Kongresom delav-
 skih strokovnih unij in Angleškem z

Novice iz starega kraja

iz Slovenije

Maribor, 11. oktobra.

Prebriške usode je deležen koletni Janez Vogrinec iz Galicijskega pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Leta 1936 je bil prepustil svoje posestvo nekemu Janezu Senčarju, s katerim se je bil dogovoril, da bosta Senčar in njegova žena v redu skrbeli za starega Vogrinecovega. Zakonca Senčarja sta seveda vse rada obljubila, toda kmalu so se začele širiti med ljudstvom govorice o trdem življenju ubogega preužitkarja.

Ljudski glas je sl. iji pripravi orodnike do tega, da so izbrali na Vogrinečevem domu temeljito preiskavo. Našli so starega Vogrinec v bormam hlevu z najmanj, zaprtim okencem. Tu sta imeli prostora še dve kravi in ovčini. Na koncu staja krava, ki je bilo nekaj segnete slame in v njej je ležal stari Janez Vogrinec popolnoma oslabele, že ves obješen in ogoljan od mršesa pa tu in tam ves načet od gnilobe odpadkov.

Starček je bolehal na prejšnjem in to je bil izgovor zakoncu Senčarju, da sta odpravila starega Vogrinec iz hiše v hlev, kjer sta mu napravila ležišče. Tudi tam, kjer padajo živinaki iz padec, da se odpravljajo med mojnico. Niti Vogrinečevi otroci niso smeli v bližino starega siromaka. Orodniki so pa odločno nastopili in stari Vogrinec jih je vleče prosi, naj ga rešijo tlapje. Orodniki so takoj odpravili, da se je stari Vogrinec vrnil v hišo, zakonca Senčarja pa se bosta morala zagovarjati pred sodiščem.

agonetna smrt utopjenke

Guštanj, 12. oktobra.

V Mušenku pri Črni je veliko industrijsko podjetje gozdne usprave. Tu obratuje žaga. Nedavno od jeza so te dni zjutraj pogledali iz Meže truplo 26letne ženske. Ženskega hčerke Lenasijeve, ki je obvisela ob skali, segajoči do vode. Ker je utopjenka imela poškodbe na glavi, je sodišče v revaljah odredilo raztelesenje.

Oblast je takoj uvedla obširno preiskavo, ki naj bi razvozla zagonečni dogodek, ki je poudil v gornjem kotu Mežanskega mnogo razpravljanja. O dogodku je sodna komisija izjavila naslednje: Žagarjeva hčerka je imela nezakonsko dete v starosti treh let. Otrokov oče je prekršil mejo in je v sosedni državi. Sirota je bila slabotna, skrivljeno hrbenico, v teži 40 kg ter ponovno nekaj mesecev v goslovljenem stanju. V ponjlek zvečer je neznanomkar izvil in vse iskanje je bilo brezplodno. Domači niso nastanku pripisovali preveč brige, ker so mislili, da je odšla kam na pot, ki sosedom na obisk v kak oddaljeni kraj. Tretje jutro so nad jezom ob skali našli mrtvo. Na glavi je imela pet ran, odlobljenih po kakem trdem predmetu ali po padcu na kak oster predmet. A ugotovilo je, da so rane krvavele. Iz tega sledi, da je lahko bila iz gozdnih ozirnov najprej pobita na obcesti ter nato vržena v vodo, ali pa da je izvršila samomor skozi glavo v reko in tam udarcu v skalah dna dobila smrtno poškodbo na glavi.

bi za drva v Prekmurju

Prekovaškega okraja smo prejeli sledeči dopis: Naši ljudje, ki so takorekoč stalno bili na razpolago gozdni upravi veleposredstva zrovice Marije Zichy, rečejo, da se M. Polane, se temu čedajo, da se zadržijo. V tem gozdu, ki je pol stoletja garali in gozdarji, so zdrave in si tako pridobivajo nekaj drva, ki jih v naših krajih redkeje bolj primanjkuje. Veleposredstvo je par let dviženo. Nekdaj si v tem gozdu dobili drva zaščitni s težakimi orodji. Danes je to skoraj nemogoče. Drva pa morajo imeti, če hočejo živeti postrci s kuhanjem hrane. Ljudje hodijo stalno prebit za drva. Zadovoljiti bi jih bi s tistim suhim vejčjem

Kolektivna pogodba se mora dopolniti tako, da bo zagotovila rudarjem še posebno božično določilo po 150 do 300 dinarjev po kategorijah. Nadalje plačan dopust, kakor ga dajejo delavcem državnih rudnikov. Delavstvo drugih obratov TPD cementarne, kamnolomov, apnenic itd. naj dobiva stanovanjsko doklado, deputatni premož in naj bo tudi drugih ugodnosti enako deležno kakor rudarji. Za nedeljsko delo mora delavstvo prejemati stopodstotni povisek, v kolikor traja to delo nad osem ur. Nove določbe kolektivne pogodbe morajo veljati za vse rudnike in stranske obrate Trboveljake premogokopne družbe. To so v glavnem zahteve delavstva v revirjih, po katerih naj bi se sklenila nova kolektivna pogodba.

Se pozablja zapreti pipo na sodu ...

Dne 18. okt. zvečer so pri nekem kmetu v Limbušu ličkali koruzo, kjer se je zbralo dosti fantov in deklet, kakor je to že star običaj. Med temi sta bila tudi 19letni delavec Jožep V. in njegova prijateljica 20letna vinčarjev sin Feliks N. iz Limbuša. Med ličkanjem sta omenjena imela gotovo premalo pijače, zato sta se domenila in odločila, da si jo bosta sama preskrbela in to brez denarja. Med ličkanjem sta se tiho odpravila v klet sosedu Franca Pšundra v Limbušu in s ponarejenimi ključi vdrli. Ko sta prišla do jabolčnika, sta si natočila nekaj litrov in kar v kleti pila. Med svojim tatinskim poslom pa jih je menda kdo motil ali pa sta ališala nekoga priti in sta jo urno odkurila. Pri vsej hitrosti pa eden izmed najju ni mogel zapreti pipe in je zaradi tega izteklo iz sode vseh 350 litrov jabolčnika. Studenčki orodniki so osumljeni fanta zaslišali, ki sta dejanje akcesno priznala, pravita pa, da nista imela namena izpustiti vso količino iz sode. Poselnik Pšunder trpi precejšnjo škodo, ker je zaradi slabe letine itak malo pridelal. Mlada tata sta prijavila na sodišču.

Hčerka v norišnico, mati v prostovoljno smrt

Družino posestnika Avgusta Derna v Močni pri Sv. Marjeti stalno zasleduje zla usoda. Mariborske oblasti so dobile prijavo, da se je obesila njegova 65letna mati Rozalija Derna, ki je doživela pravo življenjsko tragedijo. Pred meseci se je njeni hčerki zmratil um, da so jo morali spraviti v norišnico. Ta udarec je ubogo staro mater hudo prizadel. Neprestano je žalovala za svojo skrbno in delavno hčerko in vse noči pre jokala. Zaradi tega je starika najbrž tudi oslepela, kar je srečo še povečalo. Slep in nesrečna starika je obupala nad svojim bednim življenjem ter segla po vrvi.

Mezno gibanje rudarjev

Pri Trboveljaki premogokopni družbi so se pričela pogajanja z zastopniki rudarskega delavstva v vprašanju ureditve dela in mezd. Pred tem je bil v četrtek v Trbovljah sestanek zastopnikov vseh strokovnih delavskih organizacij, Delayske zbornice in II. rudarske skupine, na katerem so bile sestavljene zahteve, ki naj služijo za podlago teh pogajanj. Predstavka delavstva, predložena TPD, zahteva zvišanje temeljnih mezd vseh petih kategorij, tako da se bo temeljna mezda V. kategorije (mladoletni delavec) zvišala od 24 na 34 din. v IV. kategoriji od 29 na 44 din. v ostalih kategorijah pa sorazmerno. S tem bi mezde približno ustrezale podražitvi življenjskih potrebščin. Tudi mezde za akordno delo se morajo prilagoditi sedanjim razmeram.

Najzanimivejša dneva delavske vesti so v dnevniki "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Rumunski diktator Ion Antonescu (desno) in Maria Sima, načelnik Železne garde, kornata na čelu parade v Bukarešti.

Vzroki poloma Francije

Napisal Andre Maurois

Kako je Francija vojno izgubila, je živo in stvarno popisal francoski pisatelj in esejist, zgodovinar in biograf Andre Maurois, Slovencem znan posebno po svoji temeljiti Zgodovini Anglije.

Proti koncu leta 1935. sem bil skupaj z Winstonom Churchillom v gosteh pri njegovi teti lady Leslievi. Po večerji me je Churchill prijel pod roko in me odpeljal v sosedno sobico. Tam mi je na lepem dejal: "Gospod Maurois, nič več ne smete pisati romanov! In tudi življenjepisov ne! Ne in ne!" Prepričano sem ga pogledal. "Odslej morate napisati vsak dan samo en članek, vsak dan istega. V teh člankih boste v kratki koli obliki obdelali samo eno misel: Francosko letalstvo, nekoč najmočnejše na svetu, drči na dno ali peto mesto navzdol. Nemško letalstvo, ki ga nekoč sploh ni bilo, postaja najboljša na svetu. To je vse. Če boste oznanjali Francozom to resnico, se boste Francijo prisilili, da bo to poslušala, boste storili neskončno važnejše delo, kakor če bi popisovali ljubazenske dogodivščine katere koli ženske ali pa častihlepnost katerega koli moža."

Na žalost nisem letalski strokovnjak, zato sem moral Churchillov nasvet odkloniti. Rekel sem, da bom tudi v bodoče pisal romane in biografije. "Nimate prav," mi je odgovoril Churchill s svojim polnim, porogljivim glasom. "Ta trenutek za Francoza ni važnejše stvari od nevarnosti pred nemškimi letalstvom. Zakaj, vaša domovina utegne pri tem propasti. Kultura in literatura sta neprecenljivi zadevi, toda kultura, ki ne sloni na moči, kaj kmalu več ne bo."

Nikoli nisem napisal člankov, ki mi jih je Churchill svetoval, in danes to bridko obžalujem. Leta 1936. se je položaj še bolj poslabšal. Leta 1937. je francoska letalska produkcija padla na neverjetno nizko število 38 letal na mesec — v času, ko so nemške tovarne izdelale vsak mesec po 1000 aparatov.

V takšnih okoliščinah ni čudno, da so se Poljaki kmalu po letu 1936. začeli približevati Nemcem, videč, da se na francosko pomoč ni zanašati. Iz istega varstva sta se tudi Belgija in Jugoslavija otreli francoskega vpliva.

Za vse to je bila Velika Britanija najmanj toliko odgovorna kakor Francija. Londonski bankirji so se tresli za svoja posojila Nemčiji, drugi vplivni Angleži so pa videli v Nemčiji jez pred boljševiško revolucijo. Prišla je monakovska konferenca. V Ameriki so se takrat brez ovinkov kritizirali Chamberlaina in Daladierja. Toda Združene države niso poznale razmer. Londončani in Parižani so bili za mir po vsaki ceni, ko niso imeli niti zavetišč pred letalskimi napadi niti plinških mask niti topov za protiletalsko obrambo — medtem ko so po zaslugi nemške propagande krožile med ljudmi strahotne govorice o velikanskih nemških bombah, tofikanih, da baje cele mestne okraje porušijo. Po Monakovskem je politika miru po vsaki ceni začela na Angliškem izgubljati tla. Poslednji udarec ji je zadala novica o vzkorajanju Nemcev v Prago, Jeseni 1. 1939. je bila vsa angleška javnost proti kapitulaciji. Tako se je začela vojna — vojna, ki je bila za Francijo izgubljena tisti trenutek, ko se je začela. Saj nismo imeli dovolj letal ne tankov ne topov za protiletalsko obrambo ne tovarn, da bi izdelovale, kar nam manjka. Vojna je bila pa vnaprej izgubljena tudi zato, ker je imela naša zaveznica Anglija le nesmetno kopensko armado.

Kmalu potem, ko so se prve britanske čete izkrcale na Francoskem, me je v začetku oktobra 1939. povabil britanski vojni svet, naj pridem kot "uradna francoska priča" v glavni stan britanske armade. Moja naloga naj bi bila, prisostvovati vojnim operacijam in utvariti s članki, predavanji in radijskimi govori stik med britanskim vojaštvom in francoskim prebivalstvom. V prejšnji vojni sem opravil štiri leta podobno službo pri britanski armadi. Svoje takratne angleške in škotske tovaršje sem imel v najlepšem spominu, zato sem se vabilu rad odzval. Ker sem francoski rezervni častnik, sem prosil svoje predstojnike za dovoljenje in ga tudi dobil.

Rumunski diktator Ion Antonescu (desno) in Maria Sima, načelnik Železne garde, kornata na čelu parade v Bukarešti.

Vzroki poloma Francije

Napisal Andre Maurois

Kako je Francija vojno izgubila, je živo in stvarno popisal francoski pisatelj in esejist, zgodovinar in biograf Andre Maurois, Slovencem znan posebno po svoji temeljiti Zgodovini Anglije.

Proti koncu leta 1935. sem bil skupaj z Winstonom Churchillom v gosteh pri njegovi teti lady Leslievi. Po večerji me je Churchill prijel pod roko in me odpeljal v sosedno sobico. Tam mi je na lepem dejal: "Gospod Maurois, nič več ne smete pisati romanov! In tudi življenjepisov ne! Ne in ne!" Prepričano sem ga pogledal. "Odslej morate napisati vsak dan samo en članek, vsak dan istega. V teh člankih boste v kratki koli obliki obdelali samo eno misel: Francosko letalstvo, nekoč najmočnejše na svetu, drči na dno ali peto mesto navzdol. Nemško letalstvo, ki ga nekoč sploh ni bilo, postaja najboljša na svetu. To je vse. Če boste oznanjali Francozom to resnico, se boste Francijo prisilili, da bo to poslušala, boste storili neskončno važnejše delo, kakor če bi popisovali ljubazenske dogodivščine katere koli ženske ali pa častihlepnost katerega koli moža."

Na žalost nisem letalski strokovnjak, zato sem moral Churchillov nasvet odkloniti. Rekel sem, da bom tudi v bodoče pisal romane in biografije. "Nimate prav," mi je odgovoril Churchill s svojim polnim, porogljivim glasom. "Ta trenutek za Francoza ni važnejše stvari od nevarnosti pred nemškimi letalstvom. Zakaj, vaša domovina utegne pri tem propasti. Kultura in literatura sta neprecenljivi zadevi, toda kultura, ki ne sloni na moči, kaj kmalu več ne bo."

Nikoli nisem napisal člankov, ki mi jih je Churchill svetoval, in danes to bridko obžalujem. Leta 1936. se je položaj še bolj poslabšal. Leta 1937. je francoska letalska produkcija padla na neverjetno nizko število 38 letal na mesec — v času, ko so nemške tovarne izdelale vsak mesec po 1000 aparatov.

V takšnih okoliščinah ni čudno, da so se Poljaki kmalu po letu 1936. začeli približevati Nemcem, videč, da se na francosko pomoč ni zanašati. Iz istega varstva sta se tudi Belgija in Jugoslavija otreli francoskega vpliva.

Zgrozil sem se, ko sem videl, kako šibke so prve obrambne črte. Sicer sem vedel, da se Maginotov utrdbeni pas pri Montmedyju konča, vendar sem v svoji naivnosti mislil, da se utrdbe nadaljujejo ob belgijski meji, čeprav so morda nekoliko šibkeje. Tako strahotno me še ni v življenju pretreslo kakor takrat, ko sem videl borne utrdbe, ki naj bi nas ob belgijski meji varovale poraza in invazije. Tu pa tam so stali en kilometer ali dva visoki majhne cementne kope, obdane z bodečo žico, v vsaki takšni utrdbi je bil pa majhen angleški oddelček po pet ali šest mož. Posadka je imela periskop za opazovanje terena in po eno težko in lahko strojno oro. Razen tega naj bi bila oborožena še s protitankovskim topom, a takrat je bil samo pro-

stor pripravljen sanj; topovi sami naj bi prišli šele pozneje. Med temi utrdbicami je tekel plitev jarek, namenjen tankom za past. Bolj zadaj so angleški vojaki kopali štreleške jareke in zaklonišča. Angleški vojni dopisniki, zvečine udeleženci svetovne vojne kakor jaz, so si kaj skeptično ogledovali te naprave. "Če naj to bodo naše utrdbe," je rekel eden izmed njih, "nam bode Bag milostljiv! Napadalo orožje je danes najmanj desetkrat močnejše kakor pred 25 leti, ta obramba pa je desetkrat slabotnejša."

Hitler je nekoč dejal, da bo "izbil vojno zaveznikom iz rok". V dolgi zimi samega brezdeleja se mu je to tudi posrečilo. Vojaki so bili sili vednega kopanja strelskih jarkov v delju, proti nasprotniku, ki ga ni bilo nikjer videti.

Nihče na fronti ni reano misliti na možnost sovražnikovega vpadu. Vsi so se pritoževali samo na dolčas.

V Arrasu je bilo zbranih več tisoč mož, starih vojakov, samih veteranov. Njihovi častniki so jim skušali priskrbeti dela, kakor so vedeli in znali: gojili so vrtnice, redili kokeši in kunce in vrtali prašiče. Hvalevredno delo sicer, a nujnejše bi bilo vsakega utrjevati Arras in reko Scarpe. Nek častnik, moj prijatelj, se je predzrnil to svetovati avemu generalu. "Kaj, Scarpe naj utrjujemo? Tako daleč ne bo sovražnik nikdar prodril! Vi ste defilisti! Molčite in storite, kar vam drugi ukazajo!"

General Giraud, star, preizkušen vojak, je mislil, da Francozi ne bi mogli prejeti napasti kakor leta 1941. "Neznanilano je, koliko nam manjka," mi je rekel v pogovoru. "Predvsem letal. Veste, koliko jih premorem jaz, armadni polveljnik? Celih osem! Res je, da imamo Royal Air Force. Angleško letalstvo je čudovito. Toda če bi hotel dobiti katerega Angleža za ogleden polet, bi se moral obrniti do generala Georgesga, ta bi moral poklicati generala Gamašina, ta pa prositi maršala Barratta, da se obrne do podmaršala Blounta, ki bi dal potrebni nalog. Preden se to zgodi, je pa stvar še zdavnaj zamujena."

Januarja 1940 so me poslali na Angliško študirat tamkajšnje razmere. Razkazali so mi vojne ladje v Severnem morju, sole za letalce, taborišča za kolanje vojakov in tovarne za izdelovanje topov in letal. Vse, kar je bilo v mojem parcu v zvezi, je bilo brezhibno. Tudi letalstvo je napravilo name kar najboljši vtis, čeprav je bilo številčno preskromno. Nekega večera sem se v parlamentu srečal s takratnim vojnim ministrom Hore-Belisho. "Kaj rečete o naši novi kopenski vojski?" me je vprašal. "Imenitna je," sem odgovoril. "Samo tako mi je, ko jo gledam, kakor Oliveru Twistu: hotel bi je imeti nekoliko več."

Daladier in Reynaud se nista nikoli prav razumela. Krive so tudi ženske. Reynaud in Gamašina sta si bila takisto navzkriž. Generalissimo je od vsega začetka zagovarjal defenzivno in to, da je treba časa pridobiti; Reynaud je bil človek ofenzivne in dejanske. "General, ki vztraja na defenzivi, izgubi vse bitke," je rekel.

Zato je hotel Reynaud že v aprilu izliti odstavitev generala Gamašina; na njegovo mesto naj bi prišel general Georges. Toda Daladier je zagrozil, da bo tudi on odstopil, če pojde Gamašina. Reynaud je moral odnehati.

Po britanski zmagi pri Narvijku se je Reynaudova postojanka okrepila. V parlamentu je dobil vse glasove na svojo stran. To se mi je zdelo dobro znamenje. Toda neki senator, ki sem tisti večer z njim govoril, mi je s peklenskim zadovoljstvom pojasnil, da sem v zmoti. "Ne poznate parlamentarnega zakulisa," je rekel s pomilovalnim glasom. "Mnogi Reynaudovi nasprotniki so se sami trudili, da pomnožijo število njegovih glasov. Zakaj soglasnost je neosebna, nacionalna, patriotska; velika večina pa pomeni osebni uspeh."

Drugi dan me je sprejel sam Reynaud. V nekaj starih mi je orisal položaj, ki ga je dobil pri nastopu vlade. Zgrozil sem se.

Razgovori o obrambnih problemih

Avstralski poslanik bo vodil pogajanja

Washington, D. C., 30. dec. — Razgovori, katere je pričel pokojni angleški poslanik lord Lothian s državnim tajnikom Hullom o problemih vzajemne obrambe Pacifika, se bodo nadaljevali. Kot reprezentant Velike Britanije bo pogajanja vodil Richard G. Casey, avstralski poslanik.

Casey se je udeležil konferenci, na katerih je bila razprava o teh problemih, v prošlosti, kar pomeni, da smrt Lothiana ni povzročila prekinitve razgovorov. Lord Halifax, novi angleški poslanik, ki pride kmalu v Ameriko, je bil kot zunanji minister informiran o poteku pogajanj.

Naznanjeno je bilo, da se bo lord Halifax po prihodu v Washington pečal v glavnem v vprašanji glede ameriške pomoči Veliki Britaniji in evropske diplomacije, dočim bo Casey nadaljeval razgovore s državnim tajnikom Hullom. Pridružitve Japonske k ošiču po sklenitvi vojaške zveze z Nemčijo in Italijo je postala vprašanje obrambe Pacifika v ospredje. V tej sta enako zainteresirani Amerika in Anglija.

Eksekucija zarotnikov v Guatemali

Guatemala City, 31. dec. — Vlada je naznanila, da je bilo dvanaest oseb, katere so bile spoznane za krive zarote in podžiganja revolte na obravnavi pred sodiščem zadnji teden, ustreljenih. Med temi so bili rezervni polkovnik Pedro Montenegro, dr. Julio Carrillo, Jose Pelaez in šest vojaških podčastnikov.

Japonci se udeležili 18.000 bitk s Kitajci

Peking, Kitajska, 31. dec. — Japonsko poveljstvo poroča, da so se japonski vojaki udeležili 18.000 bitk s kitajskimi guerilci in regularnimi vojskami v severnih kitajskih provincah v letu 1940. Poročilo omenja kitajske izgube v teh bitkah. Te znašajo 600.000 ubitih in ranjenih in 27.000 ujetih.

Razkol v Američkem mladinskem kongresu

New Brunswick, N. J., 31. dec. — Ameriška dijaška zveza, ena izmed ustanoviteljic Ameriškega mladinskega kongresa, je naznanila izstop iz te organizacije. Razkol je posledica radikalnih tendenc vodstva kongresa. To je bilo večkrat obdruženo, da je pod kontrolo komunistov.

Ne tako

Gospod: "Milostljiva, bodite moja!"
Mlada vdova: "Ne! Ob smrti svojega pokojnega moža sem se zaobljubila, da se nikoli več ne poročim."

Gospod: "Saj ne rečem, da bi se poročila!"

Protislovje

V blaznici ponoči nekdo z vso silo pozvoni pri vratarju. Vrata odpre okno: "Ali je kdo sploščal?"

"Da, jaz sem. Zblaznel sem, zato vas prosim, da me sprejmete!"

"Človek hujši, kdaj ponoči? Menda se vam je zmešalo!"

"Tanki," je rekel, "obstoje samo na papirju. Nered je bil tolikšen, da so topovi in streljice, ki bi jih vojaka tako nujno potrebovala, brez haska obležali v tozrnah. Nemi so imeli 200 divizij, možoče celo 240; mi smo jih imeli komaj 100. Daladier je s svojo nedelavnostjo prekrizal vse reforme."

"In vendar," sem odgovoril, "in vendar je Daladier nedvomno patriot. V radiu govori tako, da seže človeku do arca."

"Da," je pritrdil Reynaud. "Fislin, da si želi zmage Francije. Toda še bolj si želi mojega poraza."

Ta strahotna obsodba, izgovorjena z vso resnostjo, a najbrže vendarle po krivici, razkriva vso globino prepada, ki je zljaj med tema dvema človekoma. (Konec prihodnje.)

Člani avne unije razpečavajo letake med delavce pred tovarno Ford Motor Co. v Dearbornu, Mich.

(Se nadaljuje.)

Mostu ni bilo več videti, zdelo se je, da marširajo po vodi, po tej silno razsvetljeni vodi, ki se je lesketala kakor v požaru. Konji so rezgetali, z našopirjeno grivo in drvenimi nogami, in vsi preplašeni nad gibljivo cesto, ki je kar bežala izpod kopit, so šli naprej. Oklopniki so stali pokoncu v stremenih ter pritegovali vajeti, in vse naprej so jezдили na ono stran, zaviti v svoje velike bele plašče, in vse, kar je bilo videti od njih, so bili šlemi, obliti z rdečastim odsevom. Človek bi jih bil imel za pošastne jezdece, ki gredo s plamenčimi lasmi na boj proti temi.

Takrat se je izvila Jeanu globoka tožba iz stianjenega grla:

"Oh, lačen sem!"

Vsenaokrog so bili ljudje zaspali vzlic drgetanju svojih praznih želodcev. Prevelika trudnost je premagala strast ter jih tlačala znatno na zemljo, z odprtimi usti, kakor nežive pod tem brezmesnim nebom. Od enega konca goilih gričev do drugega se je bilo pričakovanje umirilo do smrtne tišine.

"Oh, lačen sem, tako lačen, da bi grizel zemljo!"

Bil je krik, ki ga Jean, sicer tako vztrajen in tako nem v trpljenju, ni mogel več zadržati—krik, ki mu je ušel nehoti v brezumju njegovega glada, ko že blizo šestinideset ur ni imel grizljaja v ustih. Takrat se je Maurice odločil, videč, da bo njihov polk morda še daleč tri ure čakal prehoda čez Meuso.

"Poslušaj, jaz imam tukaj strica, saj veš, strica Foucharda, ki sem ti pravil o njem... To je tam gor pet ali šest sto metrov od tega kraja, in zato sem se obotavljal; toda ker si lačen... Ni vrag, da nama stric ne bi dal kruha!"

In odvedel je tovariša, ki se je ves prepuščal njegovi volji. Mala kmetija strica Foucharda je ležala ob izhodu Haraucourtske soške, v bližini planote, kamor se je bilo postavilo rezervno topništvo. Bila je nizka hiša s precej velikimi gospodarskimi poslopji, skedenjem, živinškim in konjskim hlevom. Na drugi strani ceste, v nekakšni uti, je imel kmet svojo mesarijo, klavnico, kjer je sam pobijal živino ter jo vozil nato v vozičku po vaseh.

Ko je prišel Maurice bliže, ga je presenetilo, da ne vidi luči.

"Ah, stari skopuh! Vse je menda zagradil; ne bo nama odprli."

Toda ponudil se je prizor, ki mu je ustavil korak. Pred kmetijo se je podil tucat vojakov, po vsem videzu maroderev in sestradancev, ki so poizkušali svojo srečo. Najprej so klicali, nato trkali; in zdaj, videč, da je ostala hiša temna in molčeča, so bili s puškimi kopiti v hišna vrata, da bi strli ključavnico. Surovi glasovi so se srdili:

"Grom in atrela, tak pust! Na tla s komedijo; saj ni nikogar notri!"

Naglo pa se je odprlo okence v podstrešju in prikazal se je gologlav velik stariček v bluzi, v eni roki luč, v drugi puško. Pod gostimi belimi lasmi se mu je risalo štirigolno obličje, razorano s širokimi gubami, nos krepak, oči velike in blede, brada samovoljno štrleča naprej.

"Potemtakem ste tatovi, ker lomite v hišo!" je zaklical s trdim glasom. "Kaj hočete?"

Vojaki, nekoliko osupli, so se odmaknili.

"Od gladi poginjamo; jesti hočemo!"

"Ničesar nimam, niti skorjice." Ali mislite,

da more človek kar tako nakrmiti sto tisoč mož? ... Davi so bili že drugi tu, da! Ljudje generala Ducrota, ki so šli mimo in so pobrali vse."

Vojaki so drug za drugim prihajali bliže.

"Odprite veseno, da si odpočijemo; nekaj pa že najdete za nas!"

In že so zopet bili ob vrata, ko je stariček postavil svečnik na okno ter nameril puško.

"Kako sveto stoji ta sveča tu, zdrobim glavo prvemu, ki se dotakne mojih vrat!"

Ta hip bi se bila skoro pričela bitka. Dvignilo se je preklinjanje, začel se je glas, da je treba posvetiti temu kmetakemu prascu, ki bi — z vsemi drugimi vred — rajši vrgel svoj kruh v vodo, nego da ga da le grizljaj za vojaka. In že so se dvigale proti kmetu cevi chasse-potk, hoteli so ga ustreliti skoraj pod nos, toda on, razljučen in trmoglav, se ni umaknil, nego je stal trdovratno v polni luči svoje sveče.

"Ničesar! Niti skorje... Vse so mi vzeli!"

"Prestrašen je planil Maurice naprej, in Jean za njim."

"Tovariši! Tovariši!"

Odbil je puške vojakov, dvignil glavo in zaprosil:

"Tak bodite pametni... Ali me ne spoznate? Jaz sem!"

"Kdo ti?"

"Maurice Levasseur, vaš nečak!"

Oče Fouchard je bil zopet prijel za svečo. Spoznal ga je, nedvomno. Toda trdovratno je vztrajal pri svojem sklepu, da ne žrtvuje niti kozarca vode.

"Nečak ali ne, kdo more to vedeti, ko je vse črno beračev... Hodite vsi k vragu, sicer ustrelim!"

In sredi divjih krikov in groženj, da ga potegnejo doli in mu zapale njegovo bajto, mu je ostal le še ta krik, ki ga je ponovil svojih dvajsetkrat:

"Hodite vsi k vragu, sicer ustrelim!"

"Tudi name, oče?" je naenkrat vprašal močan glas, ki je nadkrlil trušč.

Ostali so se umaknili kvartirnojstru, ki se je pokazal v plešči luči sveče. Bil je Honore, čigar baterija ni stala niti dvesto metrov oddal in ki se je že dve uri boril z nepremagljivo željo, potrkati na očetova vrata. Prisegel si je, da nikdar več ne stopi čez njihov prag, in vsa štiri leta, ko je bil pri vojakih, si ni niti enkrat pisal z očetom, kateremu je stavil zdaj to kratko vprašanje... Maroderji pa so se živahno menili med seboj, kakor da se dogovarjajo: sin starega in še podčastnik vrhuteja! Tu ni oprava, konec bi bil slab, bolje bo iskati drugod... Odšli so in se izgubili v gosti noči.

Ko je Fouchard zagal, da je oset plenitve, je dejal prosto, brez vsakršne ganjenosti, kakor da je videl sina še sinoči:

"Ti si... Dobro, potem pridem dol."

Dolgo je trajalo. V notranjosti hiše se je slišalo odpiranje in zapiranje ključnic in vse početje človeka, ki se zagotavlja, da nič ne leži naokrog. Naposled so se vrata vendarle odprla, toda komaj za špranjo, in držala jih je trdna pest.

"Vstopi! Ti, in nihče drugi!"

A nečaku vzlic vidnemu odporu vseeno ni mogel odreči zavetišča.

"Naprej, ti tudi!"

(Dolje prihodnjaj!)

Igralka in lord

Napisal E. Irsal

I.

"Kdo je tista očarljiva dama," je poizvedoval lord Burley pri svojem prijatelju Tomu, ki je bil zmerom dobro poučen o lepih damah.

"Znana madžarska igralka je, po imenu Ilona Budajeva," je pojasnil Tom, "ki pa zdaj, v času krize nima angažmana."

Umetnica je z večjo družbo sedela v jedilnici velikega hotela, ne daleč od lorda Burleya. "Čudovite zlate lase ima in sanjave oči," je pripomnil lord.

"Kakor vidim, te ta dama zanima."

"Po pravici povedano, mi zelo agaja, toda zdi se mi, da je preveč moških v njeni milosti."

"Motiš se! Gospodje, ki so okrog nje, se resda navdušujejo zanj, toda med njimi je le en edini, ki ga odlikuje s svojo ljubeznijo."

"Kateri je to?"

"Presenečen boš; tisti gospod z bolesto bledim obrazom, ki tako težko premika svojo levico. Bil je baje slaven pisec gledaliških iger, ki je pa pri neki avtomobilski nesreči ohromel na levo stran telesa. Tudi gibčnost njegove fantazije je nemara pri tem trpela, kajti oddlel nič več ne piše. Po nasvetu zdravnikov

mora veliko potovati in se zabavati. Zdaj pričakuje od Deauvillia izboljšanje svojega stanja."

"In ravno to razvalina si je umetnica izbrala?" je vprašal lord presenečen. "Denar je res pogosto odločujoči činitelj v ljubezni."

"Kaj je ta pisatelj tako bogat?"

"Najbrže."

Lord si je prižgal cigareto.

"Če samo denar odpre pot do njenega srca...!" Nekaj časa je molčal, potlej pa zmignil s rameni in na lepem vprašal, kakor kdo, ki ne mara nadaljevati načetega pogovora:

"Ali imaš kakšen dober migljaj za jutrišnjo dirko?"

"Apasa, v četrtem kolu. Najboljši konj iz Perryjevih hlevov."

"Hvala ti!"

II.

Četrte ure pozneje je lord Burley iz nekega kotečka velike dvorane opazoval plešče pare, med katerimi je zagledal tudi igralko. Mož z bledim obrazom je sedel blizu orkestra in se naslajal od dirigentovih šalah.

Ko je godba utihnila, je lord stopil k lepi umetnici, se ji predstavljal in jo prosil za naslednji tango. Med plesom jo je vprašal:

"Ali bi mi zamerili, če bi vas tem trpela, kajti oddlel nič več ne piše. Po nasvetu zdravnikov

govor med štirimi očmi?" Umetnica se je začudila, potlej je pa smehljaje se vprašala:

"Ali je tako nujno?"

"Odpustite mi, toda zmerom ste v družbi, zato sem moral izkoristiti to priložnost."

"Predobro vem, na kaj marite s tem razgovorom med štirimi očmi," je dejala igralka vsa zardela. "Škoda časa."

"To ni velika izpodbuda," je dejal lord s trpkim smehljajem, "ali kljub temu vas prosim... Naposled, urica kramljanja..."

"Po plesu bom zgoraj v kabinu."

"Hvala vam!"

III.

V veliki kazinski igralnici so sedeli igralniki prijatelji in igrali. Tudi mož z bledim obrazom je poskušal svojo srečo z manjšimi zneski, medtem ko je Ilona sledila njegovi igri za njegovim hrbtom.

Vstopil je lord, njuna pogleda sta se srečala. Igralka se je sklonila k bledemu možu. "V bralnice grem," je dejala tiho. Pisatelj ji je priklimal.

Bralnica je bila, kakor običajno o polnoči, prazna.

"Za moram biti nekoliko predzren," je začel lord, "kajti deauvillski lepi dnevi hitro minevajo in kdor nima dovolj poguma, ne bo nesel s seboj domov nobenega lepega spomina."

"Zdaj mi hočete reči," mu je

Polkovnik William J. Donovan, Rooseveltov odposlanec v Londonu, odhaja iz urada angleškega premierja Churchilla.

Ilona Budajeva segla v besedo, "da sem poželenja vredna ženska nepremagljivega čara, da ste se na prvi pogled zaljubili vame in da naj bom jaz tisti lepi spomin, ki ga hočete odnesti iz Deauvillia."

"Hvala vam, da ste vse to povedali namesto mene," je dejal lord in se priklonil. V očeh mu je zažarel žarek upanja. "Zdaj čakam samo še izpodbudne besede, vašega pristanka, ki me naj osreči."

"Osreči?" je vzkliknila igralka z bolestinim nasmehom. Skozi okno je pokazala na teraso, kjer je ob veselih zvokih plalo življenje.

"Poglejte, koliko lepih žensk je tam, kaj hočete ravno od mene, ki sem—vezana?"

"Ali ljubite svojega prijatelja?" je vprašal Burley brez prehoda.

"Da."

Lord je napravil nejeveren obraz, kakor da bi hotel vprašati, kaj neki utegne človek ljubiti na takšnem možu. Ilona je uganila njegovo neizgovorjeno vprašanje in mislice na obrazu so ji bolesto trzale.

"Zmerom ni bil pohabljen," je dejala, "in čeprav je tak postal, vidim v njem še zmerom prejšnjega, srhenodobrega, duhovitega moža; odličnega pisatelja, ki živi v meni po svojih delih. Gle-

dam ga v zrcalu njegovih del in ga ljubim."

"Mar so njegova dela v resnici tako lepa?"

"Da!"

"Morebiti znam pisati še lepše!... Dvomite? Dokazal vam bom. S prvo izdajo enega svojih del vam lahko že takoj potrdim... prosim, sodite sami!"

Lord je potegnil iz žepa čekovno knjižico, iztrgal list iz nje, podpisal ček in ga izročil umetnici.

Ilona je hotela ček ogorčena zavrniti, toda lord jo je smehljaje se prehitel. "Brezplačne izdaje pisatelji navadno ne odklanjamo," je dejal. Potlej je segel po igralnici torbici, ležeči na mizi.

"Dovolite, da jo odprem!" Ni odgovorila. Po njeni glavi so se podile misli, ki so bile močnejše kakor njena ogorčenost. Cek je zdrknil v torbico.

Sledila je mučna tišina, kj jo je lord pretrgal:

"Drugi natisk dela prejmete, brž ko oni mož odpotuje." Umetnice se je na lepem polotilo silno razburjenje, toda zatajila ga je. Po kratkem premisleku je hladno odgovorila:

"Jutri zjutraj bo odpotoval."

"Hvala vam!" je dejal lord presrečen. "In da boste videli, da zaupam vašim besedam, vam

izročam drugi natisk svojega dela—že vnaprej."

Drugi ček je zdrknil v njeno torbico. Lord je opazoval fine poteze v umetničnem obrazu. Ostale so nespremenjene mirne.

"Kje in kdaj se lahko snideva?" je vprašal.

"Stanujem v hotelu Normandie, v sobi 82. Vprašajte jutri popoldne pri vratarju po meni."

Burley ji je za slovo poljubil roko in dejal:

"Tretji natisk mojega dela bo izboljššan natisk."

IV.

Proti popoldnevu naslednjega dne je lord v hotelu Normandie velel vratarju:

"Prosim, telefonirajte igralnici Iloni Budajevi v sobo št. 82, da je lord Burley tu."

"Umetnica je davi odpotovala, toda za vaše lordstvo je pustila sporočilo." Vratar se je priklonil in mu izročil pismo.

Burley je potlačil svoje mučno presenečenje; vrnil se je v hotelsko dvorano, da bi pismo tam prebral.

"... Sama sem kriva tiste avtomobilske nesreče," je pisala umetnica. "On je šofiral, jaz sem pa sedela zraven njega. Moja bližina ga je premotila, moj pogled ga je zmedel in zaljubljeni mož je zavozil v kamen ob cesti... Bilo je strašno. Od takrat je hudo bolan in tudi ni več zmožen delati. Zdravniki so mu svetovali, naj dosti potuje in se zabava, toda danes sva oba, on, nekdanji slavljivi pesnik, in jaz, dobro plačana igralka, brez premoženja. To je vzrok, zakaj sem sprejela vašo čeka. Omočila nama bosta, da odpotujeva dalje. Če mi ne bi bili druga čeka dala že vnaprej, bi se bila z drugim vlakom peljala za svojim prijateljem. Zato mi, prosim, ne zamerite, da nisem tega nesrečnega moža pustila odpotovati samega in vas nisem počakala."

"Gotovo me boste imeli za pustolovko, toda to nikakor nisem! Poizvedela sem celo v hotelu za vaš londonski naslov, ker upam, da vas bom lahko lepega dne

presenetila s povračilom celotne vsote."

"Vi ste hoteli 'deauvillski spomin' rešiti z menoj na trgovaški podlagi in jaz sem zadevo na trgovaški podlagi—prekinila. Izročili ste mi brezplačen izvod svojega 'dela' s pripombo, brezplačnih izvodov navadno odklanjamo. Pogoj, na kateri ga ste navezali svoj drugi natisk je bil, da oni mož odpotuje."

"Vaši želji se je ustreglo."

"Da sem z njim še sama odpotovala, se je zgodilo zato, ker nisem bila voljna izpolniti pogoja vaše tretje, izboljšane dake..."

Škodoželjež

Pred neko vasio povozijo Zgaga in Zgaga iz avtomobila. Tudi ko skoči Zgaga iz avtomobila, se jame truditi okrog ponesrečenca. Nek kmet v bližini ravnodušno opazuje, ne da bi zganil.

"Nikar ne zijaj kakor tešle se razhudi Zgaga, 'rajši teči zdravnika v vas!'"

"To pa ne bo šlo," se nasmeje kmetič, "ravnokar ste ga povzili."

Trik

"Kaj je pa že spet?—vprašajte gostilničarja plačilnega."

"Gostje so pred vrati, pa nobene proste mize."

"Recite dirigentu, naj zaigrajo kaj poskočnejšega, da bo ljudje hitreje zvečili!"

Listen to

PALANDECH'S YUGOSLAV-AMERICAN RADIO BROADCAST

Every Saturday, 1:30 to 2:30 P.M.

STATION WHIP

1480 kilocycles

(First Station on Your Dial)

Featuring a program of

Yugoslav Folk Music

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. D. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWDALE AVENUE - CHICAGO, ILLINOIS

Tel. Rockwell 4904

SLOVENSKO - AMERIKANSKI

Koledar 1941

ZA LETO

Pestra zbirka kratkih povesti, zanimivih člankov in poljudnih razprav iz zgodovine, zemlje- in narodo-pisja; kratkih zanimivosti iz vseh dob in delov sveta... Informativna knjiga za vsakega rojaka, ki zasleduje svetovne dogodke.

Citajte zanimiv članek:

"O LOVU IN LOVCIH,"

ki ga je spisal Fr. Troha.

Slovenic Publishing Company

216 W. 18th Street New York, N. Y.

Cena 50c

Vašo lahko pošljete v znanstven po 2 oz. 3 cente, če prebivate v Zdravstvenih državah.

Posebna priloga:

Trije zemljovidi v barvah: EVROPA LETA 1914; EVROPA PRED NE-DANJO VOJNO; EVROPA L. 1940

NAROČITE GA ŠE DANES

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člana SNPJ, List Prosveta je vada lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročniku.

Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cicerone in Chicago je... \$7.50
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 6.30
2 tednika in..... 8.00	2 tednika in..... 10.10
3 tednike in..... 11.50	3 tednike in..... 13.90
4 tednike in..... 15.00	4 tednike in..... 17.70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 21.50

Za Evropo je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vada lastnina.

PROSVETA, SNPJ,

2657 So. Lawndale Ave.

Chicago, Ill.

Priročeno pošljite naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....